

แนวทางการประยุกต์ใช้ การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรณีตลาดนัด

กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข
2555

แนวทางการประยุกต์ใช้ การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรณีตลาดนัด

กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข
2555

คำนำ

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพได้จัดทำแนวทางการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรณีตลาดนัด โดยได้รวบรวมเนื้อหาจากเอกสารวิชาการ และผลจากการศึกษาในพื้นที่รายละเอียดของเนื้อหาโดยรวมกล่าวถึงแนวคิดของการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในกิจการตลาดนัด ขั้นตอนและวิธีในการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ตลอดจนข้อเสนอแนะหรือมาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ โดยมุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้ความสนใจ และสามารถประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมหรือกำกับการดำเนินกิจกรรมของตลาดนัดได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กันยายน 2555

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของการจัดทำแนวทางฯ	1
2. วัตถุประสงค์ของการจัดทำ	2
3. กลุ่มเป้าหมาย	2
4. องค์ประกอบของแนวทางฯ	3
5. นิยามคำศัพท์	3

2. แนวคิดการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรณีตลาดนัด

1. การประกอบการตลาดนัด	7
1.1 ความจำเป็นที่ต้องมีตลาดนัด	7
1.2 ผู้มีส่วนได้เสีย	9
1.3 ผลกระทบต่อสุขภาพจากกิจกรรมของตลาดนัด	12
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดนัด	13
3. แนวคิดการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ในกิจการตลาดนัด	16

3. ขั้นตอนการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรณีตลาดนัด

1. ช่วงก่อนการดำเนินการตามขั้นตอน HIA	22
1.1 ค้นหาปัญหา	22
1.2 กำหนดเป้าหมายของการประยุกต์ใช้ HIA	22

1.3	นำเสนอข้อมูลเพื่อขอความเห็นชอบจาก ผู้บริหารท้องถิ่น	23
1.4	สร้างทีมงาน	23
2.	ช่วงดำเนินการตามขั้นตอน HIA	
2.1	การกลั่นกรองโครงการ	27
2.2	การกำหนดขอบเขตการศึกษา	33
2.3	การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ	46
2.4	การจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ	51
2.5	การผลักดันข้อเสนอแนะ	53
ภาคผนวก		
ภาคผนวก 1	การประเมินผลกระทบด้วยการใช้ตาราง Matrix	57
ภาคผนวก 2	มาตรฐานตลาดนัดน้ำซื่อ 25 ข้อ (แสดงในแบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ)	63

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของการจัดทำแนวทางฯ

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ร่วมกับศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี ได้ดำเนินการศึกษาและประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ หรือ Health Impact Assessment: HIA ในกรณีการประกอบกิจการตลาดนัด เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอหินกอง จังหวัดสระบุรี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงมาตรการป้องกันและลดผลกระทบ โดยมุ่งหวังที่จะทำให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุมกำกับติดตามกิจการ และการแก้ไขปัญหา เหตุรำคาญ दुแลและคุ้มครองสุขภาพของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกเหนือจากกรณีศึกษาดังกล่าวแล้ว ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ได้นำเอา HIA ไปประยุกต์ใช้ในกิจการลักษณะเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมจากการประกอบกิจการตลาดนัด ยังเป็นปัญหาสำคัญในหลายพื้นที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความต้องการจะนำ HIA ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต แต่ยังคงขาดองค์ความรู้หรือแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนทักษะของการประยุกต์ใช้ HIA

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ จึงรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสังเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการ HIA ในกิจการตลาดนัด เทศบาลตำบลหินกอง และจัดทำ “แนวทางการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพกรณีตลาดนัด” ขึ้น เพื่อเป็นสื่อในการเติมเต็มความรู้ความเข้าใจ และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ HIA ซึ่งนอกจากกรณีตัวอย่างเทศบาลตำบลหินกองแล้วยังมีกรณีศึกษาอื่น ๆ จึงคาดหวังว่าแนวทางฯ เล่มนี้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจหลักการและวิธีการในการดำเนินงานตามขั้นตอน HIA ได้ชัดเจนมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการจัดทำ

(1) เป็นชุดความรู้เพื่อให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทราบคุณค่าของการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ และการนำไปใช้ประโยชน์

(2) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในกรณีตลาดนัด และประยุกต์ใช้ในกิจการอื่น ๆ

3. กลุ่มเป้าหมาย

- (1) บุคลากรด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (2) บุคลากรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) ผู้ประกอบการ

(4) หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(5) บุคคลที่สนใจ

4. องค์ประกอบของแนวทางฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- บทที่ 1 บทนำ
- บทที่ 2 แนวคิดการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ในกิจการตลาดนัด
- บทที่ 3 ขั้นตอนการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพกรณีตลาดนัด
- ภาคผนวก

5. นิยามคำศัพท์

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ หมายถึง กระบวนการวิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลาย ที่ใช้เพื่อการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย แผนงานหรือโครงการ ที่มีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และการกระจายของผลกระทบในกลุ่มประชากร และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจะกำหนดถึงกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการผลกระทบเหล่านั้น (องค์การอนามัยโลก/IAIA 2006)

ตลาดนัด หมายถึง ตลาดตามบทบัญญัติในกฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของตลาด พ.ศ.2551 ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ที่ได้แบ่งตลาดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตลาดประเภทที่ 1 ตลาดที่มีโครงสร้างอาคาร และตลาดประเภทที่ 2 ตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร

ผู้ประกอบการตลาดนัด หมายถึง ผู้ยื่นขออนุญาตต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดตั้งตลาด ซึ่งเจ้าของตลาดต้องรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาตลาด รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกสุขลักษณะ

ผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง ผู้ที่ได้รับผลกระทบทางลบหรือทางบวกจากการประกอบกิจการตลาดนัด และหมายความรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำกับดูแล หรือพัฒนาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของตลาดนัด

ปัจจัยกำหนดสุขภาพ หมายถึง ขอบเขตปัจจัยด้านบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวกำหนดสถานะสุขภาพของบุคคลหรือประชากร (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2006)

บทที่ 2

แนวคิดการประยุกต์ใช้
การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
ในกิจการตลาดนัด

แนวคิดการประยุกต์ใช้ การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ในกิจการตลาดนัด

1. การประกอบการตลาดนัด

1.1 ความจำเป็นที่ต้องมีตลาดนัด

ประชากรกว่าครึ่งหนึ่งของโลกอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นเมือง สถานที่จำหน่ายอาหารหรือตลาดจึงกลายเป็นแหล่งสำคัญในการจัดหาอาหารสำหรับประชากรของแต่ละเมือง ปัจจุบันตลาดถือเป็นหนึ่งในส่วนสำคัญของโครงสร้างชุมชน โดยเป็นแหล่งรวมของประชากร ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค (ผู้ผลิตสามารถนำสินค้ามาขายโดยตรง) มาให้บริการแก่ผู้บริโภคได้โดยตรง) ทำให้ประชาชนมีความผูกพันกับตลาดนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จาก เมื่อมีการสร้างบ้านเมืองขึ้น ณ ที่ใด ก็มีการสร้างตลาดควบคู่ไปด้วยเสมอ เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นแหล่งซื้อขายและแลกเปลี่ยนสินค้าที่มีความจำเป็นต่อสภาพความเป็นอยู่

หากกล่าวจำเพาะถึง “ตลาดนัด” มักจะหมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่าง ๆ ซึ่งมีได้ตั้งอยู่ประจำ แต่จะจัดให้มีขึ้นเฉพาะวันที่กำหนดเท่านั้น ปกติแล้วจะมีลักษณะเป็นตลาดสด ซึ่งขายอาหารสด

เป็นหลัก และมีการขายเสื้อผ้า เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ร่วมด้วย ตลาดนัดมักจะเป็นตลาดที่ไม่มีโครงสร้างอาคาร เช่น ใต้ร่ม ต้นไม้ หรือผ้าใบ เป็นต้น ดังนั้นตลาดนัดจึงจัดเป็นตลาดประเภทที่ 2 ตามกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551

ในวันที่มีตลาดนัด จะมีผู้คนคึกคักทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ในส่วนของสินค้านั้นอาจวางขายกับพื้น หรือวางบนโต๊ะหรือแผงที่สร้างขึ้นอย่างหยาบ ๆ ลักษณะภายในของตลาดนัดจะแตกต่างกันไปบ้างขึ้นอยู่กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ ตลอดจนความหลากหลายด้านสินค้าและรสนิยมด้านการบริโภค อย่างไรก็ตาม ตลาดนัดควรจะมีการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลอาหาร เพื่อให้ประชาชนผู้ที่มาใช้บริการมีความมั่นใจในความปลอดภัยของสินค้า และควรมีประสิทธิภาพของบริการ เนื่องจากตลาดเป็นสถานที่ที่มีการประกอบกิจกรรมมากมาย จึงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดของเสียจำนวนมาก เช่น ขยะ น้ำเสีย กลิ่นเหม็น คว้นจากการประกอบอาหาร เสียงดัง ฯลฯ ตลาดที่ไม่มีระบบการควบคุมดูแลและกำจัดของเสียเหล่านี้ได้อย่างดีพอ จะทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ประกอบกับตลาดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนหรือใกล้เคียงชุมชน จึงทำให้ประชาชนจำนวนมากได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ดังนั้นการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของตลาด ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้เกี่ยวข้อง ในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และมีข้อตกลงที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับได้

1.2 ผู้มีส่วนได้เสีย

ผู้มีส่วนได้เสียในกิจการตลาดนัด เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทางลบ ทางบวก หรือเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแง่อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล ไม่มีการกำหนดตายตัวว่าต้องประกอบด้วยใครบ้าง ขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละท้องถิ่น แต่โดยปกติมักจะมีดังนี้

(1) เจ้าของตลาด หรือผู้จัดการตลาด หมายถึง ผู้ยื่นขออนุญาตต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดตั้งตลาด ซึ่งเจ้าของตลาดต้องรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาตลาด และรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกสุขลักษณะ (ตามรายละเอียดในกฎกระทรวง ว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551)

(2) ผู้ค้า หมายถึง ผู้นำของหรือสินค้าต่าง ๆ มาขายในตลาด (ทั้งผู้ขายของและผู้ช่วยขายของ) ซึ่งจะต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เจ้าของตลาดกำหนดไว้ โดยเฉพาะผู้ขายที่มีการประกอบปรุง และจำหน่ายอาหาร ต้องปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะตามรายละเอียดในกฎกระทรวง ว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551

(3) ผู้ซื้อ หมายถึง ประชาชนที่มาซื้อของในตลาด อาจถือได้ว่าเป็นผู้มารับบริการของตลาด ซึ่งมีโอกาสได้รับทั้งบริการที่ดี เช่น การมีโอกาสได้เลือกซื้อสินค้าที่หลากหลาย ได้รับความสะดวกสบายในการมาซื้อของหลายอย่างในพื้นที่ซึ่งมีสินค้านามรวมอยู่แห่งเดียว หรืออาจได้รับบริการไม่ดี เช่น อาหารไม่สะอาดถูกสุขลักษณะหรือมีการปนเปื้อนของเชื้อโรคหรือสารเคมีอันตราย สินค้าไม่มีคุณภาพ

มีการลักขโมยหรือฉกชิงทรัพย์สิน ที่จอดรถไม่เพียงพอ เป็นต้น

(4) ประชาชนที่อาศัยโดยรอบตลาด เป็นผู้ได้รับผลกระทบทางลบเป็นส่วนใหญ่ เช่น ทำให้การจราจรบริเวณนั้นติดขัดมากขึ้น และยังส่งผลให้มีฝุ่นละอองฟุ้งกระจายมากขึ้น เสียงดังจากการจราจร เขม่าควันที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเปิดตลาด ทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญและความเครียด เป็นต้น

(5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ เช่น เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น มีอำนาจหน้าที่ในการออกใบอนุญาตจัดตั้งตลาดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดของท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดตั้งตลาด รวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาด นับว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลและควบคุมการจัดตั้งและการดำเนินกิจการตลาด ดังนั้นหากตลาดในพื้นที่รับผิดชอบดำเนินการแล้ว ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ตลอดจนเกิดข้อร้องเรียนขึ้น จึงเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหา และหาทางปรับปรุงแก้ไข โดยอาจเป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาเอง หรือมีคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องปรับปรุงแก้ไขตามอำนาจโดยชอบทางกฎหมาย หรือแม้แต่ใช้กระบวนการ HIA และสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียสร้างข้อตกลงและแนวทาง

ปฏิบัติร่วมกัน ทำให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถยอมรับและนำไปดำเนินการได้

(6) หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของตลาด เช่น เกณฑ์มาตรฐานตลาดนัดน้ำซื่อ การสุ่มตรวจตัวอย่างอาหารเพื่อตรวจการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียและสารเคมี เป็นต้น หน่วยงานเหล่านี้ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และกรมอนามัย หรือในบางท้องถิ่นอาจมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้ อาจรวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการดำเนินกิจการตลาด เช่น สถานีตำรวจ (เนื่องจากตลาดทำให้จราจรติดขัด และทำให้มีอุบัติเหตุจากจราจร) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/โรงพยาบาลชุมชน (เกี่ยวข้องในกรณีที่ตลาดเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรคที่ทำให้เกิดการระบาดของโรคทางเดินอาหาร) เป็นต้น

1.3 ผลกระทบต่อสุขภาพจากกิจกรรมของตลาดนัด

กิจกรรมต่าง ๆ ในตลาดนัด ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ เช่น การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของตลาดนัดที่ไม่ถูกสุขลักษณะ หากไม่มีการควบคุมดูแลอย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว จะส่งผลทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น สร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยได้ เพราะจากการที่ตลาดเป็นที่รวมของสินค้าประเภทอาหาร

จำนวนมาก จึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์และแมลงนำโรค ซึ่งเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของโรคติดต่อทางอาหาร

ตลาดนัดชั่วคราวในเมืองและชานเมืองกรุงเทพมหานคร มักเกิดขึ้นในบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและค่อย ๆ มีจำนวนลดลงตามความหนาแน่นของประชากรที่ลดต่ำลง ผู้ค้าจะรับสินค้าจากแหล่งขายส่งมาขายต่อ และมักมีการเปลี่ยนแปลงสินค้าตามฤดูกาล (ขณะเวสสกุล, 2539) องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับการระบาดของโรคติดต่อที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ เพราะจากเหตุการณ์ระบาดที่เคยเกิดขึ้นในอดีตนั้น เกิดจากอาหารที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งนับเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขของทั่วโลก โรคที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยจำนวนมากกว่า 20 โรค ติดต่อทางอาหารที่คนเรากินเข้าไป ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าโรคติดต่อโดยอาหารเป็นสื่อ (foodborne diseases) ซึ่งจะเกิดจาก เชื้อไวรัส แบคทีเรีย หนองพยาธิ พิษ (toxins) สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สารเคมีทางอุตสาหกรรม สารโลหะหนัก และสารโปรตีนที่ทำให้เกิดโรค (prions) สิ่งที่กำลังกล่าวนี้นอกจากจะเป็นเหตุของโรคทางเดินอาหาร เช่น โรคบิด ท้องเสีย และอุจจาระร่วงแล้ว ยังเป็นสาเหตุให้เกิดลำไส้อักเสบ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่คุกคามสุขภาพ เช่น เป็นสาเหตุหนึ่งของโรคมะเร็ง พิกการแต่กำเนิด โรคทางระบบประสาท ตับอักเสบ และกลุ่มอาการของโรคเกี่ยวกับไตอีกด้วย (World Health Organization, 2006)

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตลาดนัด

(1) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

บทบัญญัติในหมวด 8 ตลาดสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร กล่าวถึงการขออนุญาตจัดตั้งตลาด และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อกำกับดูแลตลาด และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับผู้ขายและผู้ช่วยขายของในตลาด ทั้งนี้ได้มีกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. 2551 ซึ่งมีการกำหนดเกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของตลาด เพื่อบังคับให้เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานครนำไปดำเนินการ อีกทั้งเป็นแนวทางสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลในการออกข้อกำหนดท้องถิ่นเกี่ยวกับสุขลักษณะของตลาด

(2) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

ในบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติฯ นี้ ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าของตลาดว่า “ในกรณีที่เป็นตลาด ไม่ว่าจะเป็นตลาดที่ขายอาหารหรือสินค้าประจำวันหรือเฉพาะคราว ให้เจ้าของตลาดมีหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดทางเท้าที่อยู่ติดกับตลาดและให้ผู้ที่ครอบครองส่วนหนึ่งส่วนใดของตลาด มีหน้าที่รักษาความสะอาดบริเวณตลาดที่ตนครอบครอง” (มาตรา 6 วรรค 2)

ดังนั้น เจ้าของตลาด หรือผู้ครอบครอง (ผู้เช่าตลาด หรือผู้ที่เข้าขายของในตลาด) จึงมีหน้าที่ดูแลความสะอาด บริเวณทางเท้าที่ติดกับตลาด ส่วนในบริเวณตลาดหรือที่ขายของนั้น ผู้ครอบครองมีหน้าที่ดูแล รักษาความสะอาด ซึ่งในการนี้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะมอบหมายบุคคลอื่นดำเนินการให้ (จะโดยการจ้าง หรือโดยวิธีอื่นใด) ก็ได้ แต่หากพบว่า มีการฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวและพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจหาผู้ได้รับมอบหมายได้ กฎหมายให้ถือว่า ไม่มีการมอบหมายให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองรับผิดชอบความผิดนั้น (มาตรา 6 วรรค 3) ซึ่งจะมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

(3) พระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการตลาด 2 ส่วน คือ ตลาดที่มีขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 2,500 ตารางเมตรขึ้นไป ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย ที่สามารถบำบัดให้ได้มาตรฐานน้ำทิ้งตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ซึ่งขณะนี้ในร่างกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด ก็ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานน้ำทิ้งของตลาดไว้ เช่นเดียวกับในประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ แล้ว

อีกส่วนคือกรณีที่สถานจำหน่ายอาหารประเภทภัตตาคาร ร้านอาหารที่มีพื้นที่ให้บริการรวมกันทุกชั้นของอาคาร หรือกลุ่มของอาคารตั้งแต่ 2,500 ตารางเมตรขึ้นไป จะต้องจัดให้ระบบบำบัดน้ำเสียที่สามารถบำบัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐาน น้ำทิ้งตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ

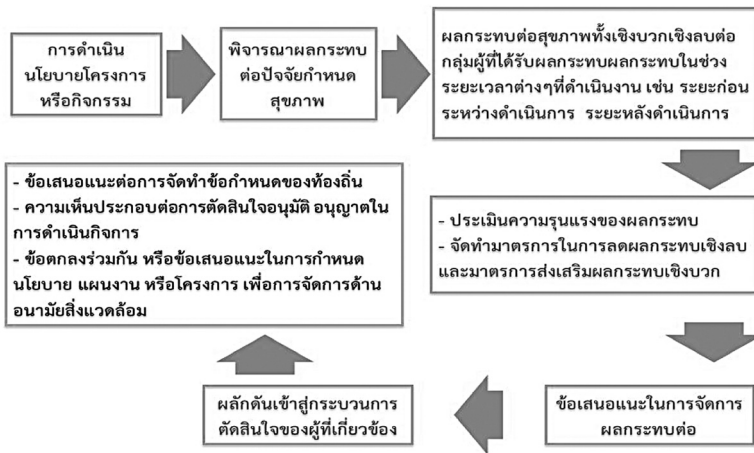
ดังนั้น ผู้ประกอบการกิจการสถานที่จำหน่ายอาหาร ที่มีพื้นที่ขนาดดังกล่าวนอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการสาธารณสุขกฎหมายรักษาความสะอาดฯ และยังต้องจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียตามกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

2.3 แนวคิดการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในกิจการตลาดนัด

HIA เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ต้องครุปรกรองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการหาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งการดำเนินนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมในท้องถิ่น เพื่อนำเสนอทางเลือกในการคุ้มครองและส่งเสริมสุขภาพ ในขณะที่โลกและสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมือง (Urbanization) มากขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็จะมีมากขึ้นซ้อนมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น อปท. ซึ่งเป็นผู้จัดบริการด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้แก่ประชาชน จำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดจากการดำเนินกิจกรรม กิจการ โครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

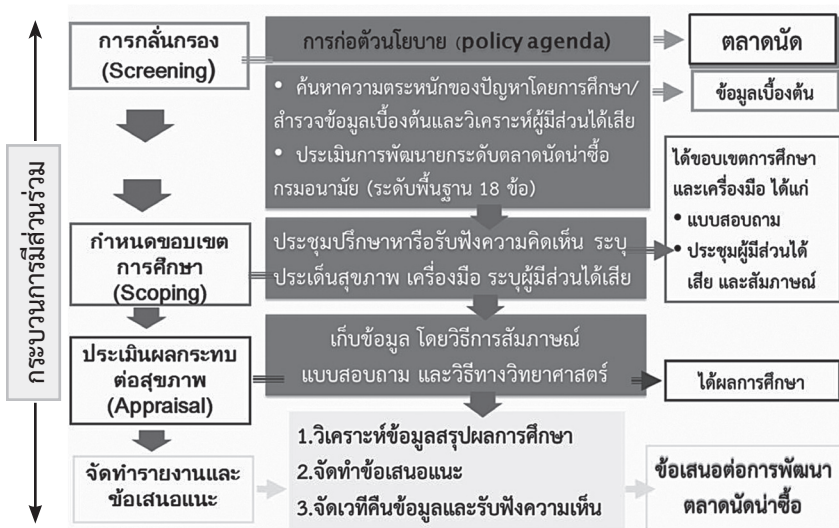
การประยุกต์ใช้ HIA ในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยใช้กระบวนการ HIA เพื่อศึกษาหรือค้นหาข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพทั้งเชิงบวกเชิงลบในแต่ละช่วงระยะเวลาของการดำเนินกิจการ/โครงการ แล้วประเมินความรุนแรงและจัดลำดับความสำคัญของ

ปัญหา จนได้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการผลกระทบ แล้วจึงผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะเป้าหมายของการใช้กระบวนการ HIA อาจเป็นรูปแบบของข้อเสนอแนะต่อการจัดทำข้อกำหนดของท้องถิ่น ความเห็นประกอบต่อการตัดสินใจอนุมัติอนุญาตให้ดำเนินกิจการ/โครงการ หรือเป็นข้อเสนอแนะ (ข้อตกลงร่วมกัน) ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ เพื่อการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น (กรอบแนวคิด แสดงในภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 แนวคิดการประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ในระดับท้องถิ่น

การนำกระบวนการ HIA มาประยุกต์ใช้ในกรณีตลาดนัดจะเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สามารถช่วยป้องกันการประกอบการตลาดนัดไม่ให้ก่อเกิดผลกระทบหรืออันตรายต่อสุขภาพ เนื่องจากกระบวนการ HIA เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน อีกทั้งยังได้ข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพและได้ข้อเสนอในการกำหนดมาตรการที่สามารถป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน และอาจนำไปสู่การพัฒนาตลาดนัดน่าซื้อ ดังกรอบแนวคิดฯ ของเทศบาลตำบลหินกอง ในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แนวคิดการประยุกต์ใช้กระบวนการประเมินผลกระทบต่อนักเรียน ในกิจการตลาดนัด (กรณีตัวอย่างเทศบาลตำบลหินกอง)

บทที่ 3

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้
การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
กรณีตลาดนัด

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรณีตลาดนัด

ตามหลักการของการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพที่ใช้ในประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนแบบเต็มรูปแบบ 5 ขั้นตอน แต่ขั้นตอนของการดำเนินงานประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็น การอธิบายขั้นตอนและวิธีการ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบกิจการตลาดนัด ภายใต้อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งสิ่งสำคัญในการประยุกต์ใช้ HIA กรณีตลาดนัดที่ควรพิจารณาอย่างหนึ่งคือ การรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่มีอยู่และปรับใช้ให้เหมาะสมกับรายละเอียดและบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับรายละเอียดของกิจการลักษณะที่ตั้ง พื้นที่โดยรอบ และกลุ่มประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบ

สำหรับการประยุกต์ใช้กระบวนการ HIA ของ อปท. มักจะเป็นลักษณะของการดำเนินการตามขั้นตอน HIA เมื่อได้ผลลัพธ์ (ซึ่งอาจเป็นข้อมูลผลกระทบ ข้อเสนอแนะ หรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่มาจากข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย) ทีมงาน HIA จะพยายามนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปเป็นข้อมูลประกอบในการร่างกฎหมาย

หรือข้อกำหนดของท้องถิ่น แต่นอกเหนือจากการดำเนินงานตามลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ก็ยังมีกรณีที่ทำ HIA เพื่อให้ได้มาตรการหรือกฎเกณฑ์เพื่อนำไปปฏิบัติ (ถือเป็นข้อตกลงร่วมกัน) ดังนั้น อปท. ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจให้ประกอบกิจการ อีกทั้งเป็นหน่วยงานติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสุขภาพจากการประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จึงควรมีข้อมูลรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ และปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากกิจกรรมเหล่านั้น เพื่อจะได้ทราบถึงความเสี่ยง และผลกระทบต่อสุขภาพที่ควรคำนึงถึงในเบื้องต้น ขั้นตอนและแนวทางการดำเนินงานประยุกต์ใช้ HIA มีดังนี้

1. ช่วงก่อนการดำเนินการตามขั้นตอน HIA

1.1 ค้นพบปัญหา

เมื่อ อปท. เผชิญปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ปัญหาเกี่ยวกับการติดตาม/ควบคุมกิจการ ปัญหาการร้องเรียนจากการประกอบการตลาดนัด หรือในกรณีท้องถิ่นนั้น ๆ มีแนวโน้มที่จะมีการยื่นขอใบอนุญาตเพื่อจัดตั้งตลาดนัดมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนขึ้นในภายหลัง เจ้าหน้าที่ของ อปท. ที่รับผิดชอบต่อภาระงานดังกล่าวมานั้น จะเล็งเห็นและให้ความสำคัญและเกิดแนวคิดที่จะนำกระบวนการ HIA มาประยุกต์ใช้

1.2 กำหนดเป้าหมายของการประยุกต์ใช้ HIA

เมื่อเจ้าหน้าที่ของ อปท. ตัดสินใจได้ว่าจะนำ HIA มาประยุกต์ใช้แล้ว จะต้องกำหนดเป้าหมายว่าจะทำ HIA ให้เกิดผลลัพธ์อย่างไร เช่น

- ในกรณีที่ท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะมีการขออนุญาตจัดตั้งตลาดนัดมากขึ้น อาจทำ HIA เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ และแนวทางป้องกันปัญหาไปจัดทำข้อกำหนดท้องถิ่น
- ในกรณีที่ท้องถิ่นมีปัญหาเรื่องร้องเรียนจากการดำเนินการของตลาดนัด อาจทำ HIA เพื่อพัฒนาตลาดนัดให้ได้มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขและเป็นข้อตกลงร่วมกันของผู้ประกอบการ และคนในชุมชน เป็นต้น

1.3 นำเสนอข้อมูลเพื่อขอความเห็นชอบจากผู้บริหารท้องถิ่น

เป็นการสรุปข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวกับตลาดนัดในท้องถิ่นนั้น ๆ พร้อมแนวคิดหรือเหตุผลที่จะนำ HIA มาประยุกต์ใช้ที่สำคัญคือเป้าหมายของการประยุกต์ใช้ HIA และประโยชน์ที่จะได้รับนำเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการ ทั้งนี้ควรเตรียมข้อมูลอ้างอิงที่มีน้ำหนักพอ เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญ กล่าวคือ ให้นำเสนอเหตุผลอันเป็นที่มาของการนำ HIA มาใช้ และเมื่อใช้กระบวนการ HIA แล้ว จะเกิดผลดีอย่างไรกับท้องถิ่น

การประยุกต์ใช้ HIA ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเกิดจากวิสัยทัศน์หรือมีการริเริ่มจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงาน และลดความยุ่งยากในการเตรียมข้อมูลในขั้นตอนนี้ด้วย

1.4 สร้างทีมงาน

เมื่อตัดสินใจที่จะประยุกต์ใช้กระบวนการ HIA และกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนแล้ว ควรสร้างทีมงานเพื่อดำเนินงานร่วมกัน อาจมีการแต่งตั้งคณะทำงานในรูปแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ทีมงานดังกล่าวนี้ จำแนกเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะการร่วมดำเนินงาน ดังนี้

(1) ทีมงานผู้รับผิดชอบหลัก ในกรณีของการประยุกต์ใช้ HIA ตามแนวทางของคู่มือนี้ ทีมงานในข้อนี้ก็คือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของ อปท. ถือว่าเป็นแกนหลักในการดำเนินงานให้สำเร็จทุกขั้นตอน เพื่อให้ผลของการทำ HIA เป็นประโยชน์มากที่สุดในการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของ อปท. ดังนั้นในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบหลัก (โดยทั่วไปแล้วมักจะเป็นผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) จะต้องตั้งทีมงานของ อปท. ขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน และจัดหาข้อมูล ตลอดจนการดำเนินงานในช่วงดำเนินการตามขั้นตอน HIA ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

(2) ผู้ให้คำแนะนำด้านเทคนิควิชาการ ควรจะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับหลักการ HIA ความรู้วิชาการด้านสาธารณสุขและด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งสามารถให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเทคนิคและวิธีการดำเนินงาน เช่น การระบุวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการเก็บข้อมูล การจัดทำแบบสอบถาม เป็นต้น ซึ่งมักจะเป็นบุคลากรของหน่วยงานราชการ เช่น กรมอนามัย ศูนย์อนามัย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หรือในบางท้องถิ่นอาจมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ที่เป็นภาคีเครือข่าย ที่ดำเนินงานร่วมกัน เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค เป็นต้น โดยทีมงานผู้รับผิดชอบหลักต้องประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ เพื่อเชิญเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตามความเหมาะสม

(3) ผู้มีส่วนได้เสีย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสม ตัวอย่างผู้มีส่วนได้เสียกรณีตลาดนัด เช่น ผู้ค้า ผู้ซื้อ ประชาชนเจ้าของตลาด (แสดงไว้ในบทที่ 2 หัวข้อ 1.2 ผู้มีส่วนได้เสีย) ผู้มีส่วนได้เสียที่เข้ามามีส่วนร่วมการกระบวนการ HIA จะมีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา แสดงข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการประกอบการตลาดนัด ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา รวมถึงมาตรการการบริหารจัดการตลาดนัด นับว่าเป็นกลุ่มคนที่มีสำคัญมากในกระบวนการ HIA เพราะถือเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ทั้งทางบวกและทางลบ เพราะฉะนั้นการเชิญคนกลุ่มนี้เข้ามาร่วมในการทำ HIA จึงถือเป็นการสร้างกระบวนการรับรู้ปัญหาร่วมกัน ยอมรับผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และยอมรับที่จะปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ

Trick : เล่าให้ฟัง>>กรณีตลาดนัด เทศบาลตำบลหินกอง

การก่อตัวของนโยบาย

เริ่มต้นจากผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เทศบาลตำบลหินกอง ได้เล็งเห็นปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการดำเนินการตลาดนัดในพื้นที่ ประกอบกับในช่วงเวลานั้นได้มีการประสานการดำเนินงานกับศูนย์อนามัยที่ 2 สระบุรี ซึ่งมีข้อสรุปจากการปรึกษาหารือว่า จะนำกระบวนการ HIA มาใช้เพื่อให้เกิดข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบ และผลพลอยจากการใช้กระบวนการ จะนำไปสู่การยกระดับเป็นตลาดนัดนำชื่อตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข จากนั้นจึงนำเสนอต่อนายกเทศมนตรี และได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการต่อ

การสร้างทีมงาน

หลังจากกำหนดเป้าหมายของการใช้ HIA ในกรณีตลาดนัด ชัดเจนและนายกเทศมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินการแล้ว เทศบาลฯ จึงจับมือกับศูนย์อนามัยที่ 2 (ซึ่งถือว่าเป็นทีมงานในเบื้องต้น) ร่วมกันสำรวจสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ ของตลาดนัด และได้ระบุประเด็นผลกระทบเบื้องต้น จากนั้นจึงจัดประชุมโดยเชิญผู้เกี่ยวข้อง (ประกอบด้วย ผู้บริหารและส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลหินกอง ศูนย์อนามัยที่ 2 กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหินกอง เจ้าของตลาดนัด อสม. และตัวแทนประชาชน) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และเพื่อเป็นเวทีแรกเริ่มของการทำงานร่วมกัน

2. ช่วงดำเนินการตามขั้นตอน HIA

ช่วงก่อนการดำเนินการที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น อาจถือได้ว่าเป็นการเตรียมการหรือเตรียมความพร้อม ซึ่งทีมงานจะต้องเข้าใจถึงหลักการ HIA และการประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานในกรณีตลาดนัด โดยเมื่อดำเนินงานตามขั้นตอน HIA จะมีรายละเอียดดังนี้

1. การกลั่นกรอง (Screening)

1.1 ทบทวนสถานการณ์ปัญหาของตลาดนัดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการประกอบกิจการตลาดนัดที่เคยเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจะต้องระบุประเด็นผลกระทบเบื้องต้นไว้สำหรับเป็นข้อมูลประกอบในขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษาต่อไป

1.2 สรุปรวบรวมปัญหาของตลาดนัด และเก็บข้อมูลในตลาดนัดเบื้องต้น

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อม สภาพการประกอบการ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างช่วงเวลาที่เปิดตลาด ทั้งนี้ การรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ ก็เพื่อประกอบในขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษา

1.3 สรุปข้อมูลและประเด็นผลกระทบเบื้องต้น

อาจสรุปในรูปแบบการอธิบายด้วยข้อความพรรณนาหรือสรุปผลเป็นตาราง ดังตัวอย่างผลการถ่วงรองกรณีตลาดนัดของเทศบาลตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี ตามตารางที่ 3-1

ตาราง 3-1 ผลการถ่วงรอง การประยุกต์ใช้ HIA

กรณีตลาดนัด เทศบาลตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี

ชื่อโครงการ	การประยุกต์ใช้ HIA กรณีตลาดนัด เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
พื้นที่ดำเนินการ	ตลาดนัดวันพฤหัสบดี เทศบาลตำบลหินกอง อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
เป้าหมาย	1. เพื่อให้เกิดข้อตกลงร่วมกันของชุมชน (ข้อตกลงในการประกอบกิจการที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน) 2. จัดทำข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาตลาดนัดน้ำซ้อย ตามมาตรฐานของกรมอนามัย
ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลและตลาดนัดในพื้นที่	• เทศบาลตำบลหินกอง อ.หนองแค จ.สระบุรี ได้รับการยกระดับจากเขตสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลเมื่อปี พ.ศ.2542 มีเนื้อที่ 10 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 14 ชุมชน ปัจจุบันมีการดำเนินกิจการตลาดนัดในพื้นที่ทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดนัดวันอังคาร ตลาดนัดวันพุธ และตลาดนัดวันพฤหัสบดี โดยเฉพาะตลาดนัดวันพฤหัสบดี เป็นตลาดนัดขนาดใหญ่และมีผู้มาใช้บริการมากที่สุด

ข้อมูลพื้นฐาน ของเทศบาล และตลาดนัด ในพื้นที่ (ต่อ)	• ตลาดนัดวันพฤหัสบดี ตั้งอยู่บริเวณริมถนนสุวรรณศร (สายหินกอง – นครนายก) หมู่ที่ 8 ต.ห้วยทราย อ.หนองแค จ.สระบุรี ลักษณะตลาดเป็นประเภทที่ไม่มีโครงสร้างถาวร พื้นที่ตลาดนัดประมาณ 3 ไร่ มีแผงขายโดยรวมจำนวน 120 แผง แต่ที่เปิดขายเป็นประจำมีจำนวน 100 แผง เปิดทำการตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 โดยผู้จัดตั้งตลาดได้เช่าที่ดินของบุคคลอื่น (ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินเอง) มีการขอใบอนุญาตจัดตั้งตลาดจากเทศบาลหินกองก่อนดำเนินการ และมีการขอต่ออายุใบอนุญาตทุกปี
กิจกรรม / องค์ประกอบ ของตลาด ที่ต้องพิจารณา	• การคัดเลือกผู้ขาย • การกำหนดแผงผังการขายสินค้า • โครงสร้างตลาด (พื้นที่ตลาด ทางเดิน หลังคา) • บริเวณที่จัดไว้สำหรับผู้ขายของ (แผงขายสินค้า การจัดโซนสินค้า) • สถานที่เก็บรวบรวมมูลฝอย • ห้องน้ำ-ห้องส้วม • ระบบกักเก็บสิ่งปฏิกูล • ระบบการจัดการน้ำเสีย • รางระบายน้ำ • ระบบสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า น้ำใช้) • สถานที่จอดรถ • การจราจร • คุณภาพของสินค้า • ผู้ค้า • ผู้ซื้อ • ผู้ดูแล/ผู้จัดการตลาดนัด/เจ้าของที่ดิน

ระบุปัญหาและผลกระทบต่อสุขภาพเบื้องต้น จากกิจกรรม/องค์ประกอบของตลาดนัด

กิจกรรม/ องค์ประกอบ ของตลาด	ปัญหา สิ่งคุกคาม	ผลกระทบ ต่อสุขภาพ	กลุ่มเสี่ยง
บริเวณที่จัดไว้สำหรับ ผู้ขายของ ได้แก่ แผงขายสินค้า การจัดโซนสินค้า	- ความเป็นระเบียบ - การปนเปื้อนเชื้อโรค ของสินค้า - สัตว์พาหะนำโรค	- ความหงุดหงิดรำคาญใจ - โรคระบบทางเดินอาหาร	- พ่อค้าแม่ค้า
สถานที่เก็บรวบรวม ขยะมูลฝอย	- ถังขยะไม่เพียงพอ - ขาดการจัดการ ที่เหมาะสม - กลิ่นเหม็น - เชื้อโรค/สัตว์พาหะนำโรค	- ปัญหาสุขภาพจิต - ความหงุดหงิดรำคาญ - โรคระบบทางเดิน อาหาร	- ประชาชน โดยรอบ - พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ
ห้องน้ำห้องส้วม	- ห้องน้ำไม่เพียงพอ - ไม่ทำความสะอาด - ผู้ใช้ห้องน้ำไม่รักษา ความสะอาด/กลิ่นเหม็น - เชื้อโรค/สัตว์พาหะ นำโรค	- ปัญหาสุขภาพจิต - ความหงุดหงิดรำคาญ - โรคระบบทางเดิน อาหาร	- ประชาชน โดยรอบ - พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ
ระบบกักเก็บ สิ่งปฏิกูล	- ขาดการจัดการที่ เหมาะสม - กลิ่นเหม็น - เชื้อโรค/สัตว์พาหะ นำโรค	- ปัญหาสุขภาพจิต - ความหงุดหงิดรำคาญ - โรคระบบทางเดิน อาหาร	- ประชาชน โดยรอบ - พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ
ระบบจัดการน้ำเสีย	- ขาดการจัดการที่ เหมาะสม - กลิ่นเหม็น - เชื้อโรค/สัตว์พาหะ นำโรค	- ปัญหาสุขภาพจิต - ความหงุดหงิดรำคาญ - โรคระบบทางเดิน อาหาร	- ประชาชน โดยรอบ - พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ

กิจกรรม/ องค์ประกอบ ของตลาด	ปัญหา สิ่งคุกคาม	ผลกระทบ ต่อสุขภาพ	กลุ่มเสี่ยง
วางระบายน้ำ	- ขาดการจัดการที่เหมาะสม - กลิ่นเหม็น - เชื้อโรค/สัตว์พาหะนำโรค		
ระบบ สาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำใช้	- การวางสายไฟบนพื้นอย่างไม่คำนึงถึงความปลอดภัย (safety) - ไฟรั่ว/ลัดวงจร/ช็อต	- การบาดเจ็บและเสียชีวิต	- พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ
สถานที่จอดรถ	- สถานที่จอดรถไม่พอและไม่เป็นระเบียบ - ฝุ่นละออง - การลักขโมยและอุบัติเหตุ	- เกิดความเครียด - รำคาญใจ หงุดหงิด - การบาดเจ็บ - การสูญเสียทรัพย์สิน	- ประชาชนโดยรอบ - พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ
การจราจร	- ฝุ่นละออง - อุบัติเหตุ - การลักขโมย	- การบาดเจ็บและเสียชีวิต	- ประชาชนโดยรอบ - พ่อค้าแม่ค้า - ผู้ซื้อ

2. การกำหนดขอบเขตการศึกษา

2.1 ทิมงานทบทวนข้อมูลและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง

เป็นการทบทวนข้อมูลเพิ่มเติมจากขั้นตอนการกลั่นกรอง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถระบุสิ่งคุกคามสุขภาพจากการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของตลาดนัด และระบุผลกระทบต่อสุขภาพให้มีความจำเพาะเจาะจง หรือชัดเจนมากขึ้น โดยสิ่งที่ควรทบทวนเพิ่มเติม ได้แก่

- ข้อมูลทั่วไปของตลาดนัด และพื้นที่โดยรอบ
- ข้อมูลสถานะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เช่น สถิติโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร
- ข้อมูลสภาพปัญหาจากตลาดนัด ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- การควบคุมหรือการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของตลาดที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน
- เอกสาร งานวิจัย รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อสุขภาพที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

2.2 จัดทำเป็นร่างขอบเขตการศึกษา

การจัดทำร่างขอบเขตการศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

(1) พิจารณาประเด็นสิ่งคุกคามและผลกระทบจากผลการกลั่นกรอง และจากข้อมูลที่ทบทวนมาในขั้นตอนก่อนหน้านี้ โดยพิจารณาจากประเด็นที่มีศักยภาพที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (ตัวอย่างผลการพิจารณาประเด็น

ผลกระทบจากตลาดนัด โดยใช้รูปแบบการประชุมคณะทำงานเพื่อร่วมกันจัดทำร่างขอบเขตการศึกษา ดังภาพที่ 3-1

(2) จัดทำร่างขอบเขตการศึกษา โดยสรุปข้อมูลเบื้องต้นจากขั้นตอนการกลั่นกรอง ให้กำหนดขอบเขตการศึกษาในแต่ละประเด็นทั้งในแง่พื้นที่/ระยะทาง ระยะเวลา ประชากร และวิธีการศึกษาในแต่ละประเด็น ดังตัวอย่างร่างขอบเขตการศึกษา กรณีตลาดนัดเทศบาลตำบลหินกอง (ตามตาราง 3-2 ตัวอย่างร่างขอบเขตการศึกษา กรณีตลาดนัดเทศบาลตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี)

Trick : การจัดทำร่างขอบเขตการศึกษา มีแนวทางให้เลือกปฏิบัติ ดังนี้

แนวทางที่ 1 : ทีมงานผู้รับผิดชอบหลักของ อปท. จัดทำร่างขอบเขตการศึกษา แล้วจึงจัดทำประชุมโดยเชิญผู้ให้คำแนะนำทางวิชาการและผู้มีส่วนได้เสีย (รายละเอียดตามที่จำแนกไว้ในช่วงก่อนการเริ่มดำเนินการตามขั้นตอน HIA: หัวข้อการสร้างทีมงาน) เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างขอบเขตการศึกษา และร่วมกันเติมเต็มเพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

แนวทางที่ 2 : ทีมงานผู้รับผิดชอบหลักของ อปท. จัดประชุมทีมงานทั้งหมด เพื่อร่วมกันจัดทำร่างขอบเขตการศึกษา

2.3 จัดเวทีรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่

เพื่อชี้แจงความเป็นมาของการดำเนินงาน และนำเสนอร่างขอบเขตการศึกษา ความสำคัญของการจัดเวทีฯ อยู่ที่มีการรับทราบปัญหาและผลกระทบเพิ่มเติมจากผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งการรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อห่วงกังวล และความเห็นต่อร่างขอบเขตการศึกษา โดยในการจัดเวทีรับฟังความเห็น ควรดำเนินการ ดังนี้

(1) ชี้แจงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำ HIA ได้แก่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) อธิบายผลการดำเนินงานเบื้องต้น หรือนำเสนอผลการกลั่นกรอง (เช่น สภาพการประกอบการของตลาดนัด สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผลการทบทวนผลกระทบเบื้องต้น)

(3) นำเสนอร่างขอบเขตการศึกษา

(4) เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเวที แสดงความคิดเห็น ข้อห่วงกังวลเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะที่ต้องการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงร่างขอบเขตการศึกษา

Trick : การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

การจัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นเพื่อรับทราบปัญหาและให้ความคิดเห็นต่อร่างกำหนดขอบเขตการศึกษา อาจจัดมากกว่า 1 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความครบถ้วนของข้อมูล เพราะท้ายสุดของขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษา คือการได้ขอบเขตการศึกษาที่มีความสมบูรณ์และชัดเจน ซึ่งจะนำไปใช้ในขั้นตอนที่ 3 (การประเมินผลกระทบ) ต่อไป โดยทั่วไปนั้น มีการดำเนินการดังนี้

- จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม เมื่อพบว่ายังขาดข้อมูลบางส่วนที่จำเป็น
- ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่า การได้มาซึ่งข้อมูลที่ขาดไปนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดเวที อาจดำเนินการในรูปแบบการสนทนากลุ่มย่อยเช่น กลุ่มย่อยผู้ค้า กลุ่มย่อยประชาชนที่ได้รับผลกระทบ กลุ่มย่อยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น หรือใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์รายบุคคลก็ได้
- ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรในเวทีรับฟังความคิดเห็น จะต้องสามารถควบคุมบรรยากาศในเวทีได้อย่างสมบูรณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างดีหากผู้เข้าร่วมเวทีเกิดความคิดเห็นที่ต่างกัน หรืออาจเกิดความขัดแย้งถึงขั้นถกเถียงกัน (เช่น ความขัดแย้งระหว่างเจ้าของตลาด พ่อค้าแม่ค้า กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ) ผู้ดำเนินรายการควรมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง และสามารถเร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเวทีกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น

2.4 สรุปขอบเขตการศึกษา

สังเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวที ร่วมกับพิจารณาร่างขอบเขตการศึกษาที่ทำไว้ แล้วสรุปขอบเขตการศึกษาให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผลกระทบในขั้นตอนต่อไป (ตัวอย่างขอบเขตการศึกษาดังตาราง 3-3)

2.5 จัดทำเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษา

ตามขอบเขตการศึกษาในข้อ 2.4 จะระบุเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ด้วย ดังนั้นทีมงานต้องจัดทำหรือจัดหาเครื่องมือที่จะใช้ศึกษาตามที่ระบุไว้ โดยทั่วไป มักจะระบุเครื่องมือ ดังนี้

(1) แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

จัดทำแบบสอบถามที่มีข้อความครบถ้วนตามประเด็นที่เลือกศึกษา ทั้งนี้หากมีการเก็บข้อมูลในประชากรหลายกลุ่ม (เช่น ผู้ค้าประชาชนผู้มาใช้บริการ ประชาชนที่อาศัยโดยรอบตลาด) และมีประเด็นคำถามที่แตกต่างกันออกไป ควรจัดทำแบบสอบถามแยกชุดกัน และควรทดสอบแบบสอบถามก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

(2) การตรวจวัดทางวิทยาศาสตร์

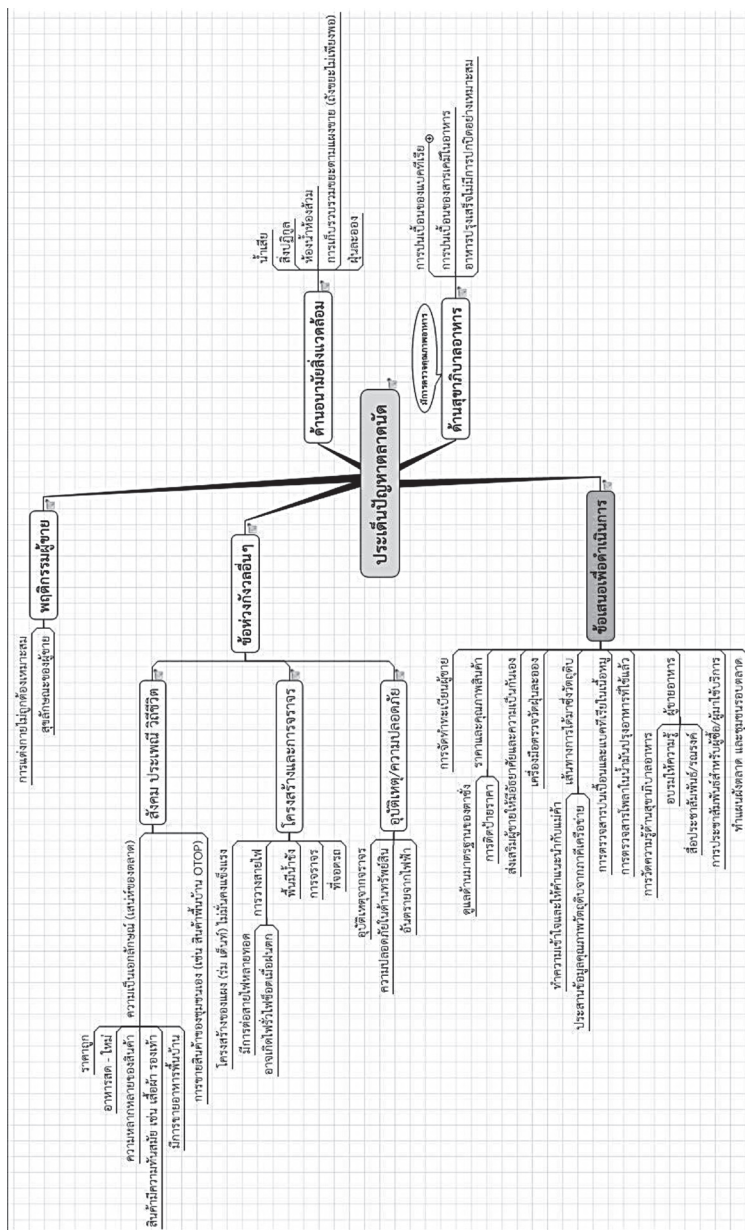
ในขอบเขตการศึกษากรณีตลาดนัด มักจะมีการกำหนดให้มีการตรวจวัดทางวิทยาศาสตร์ เช่น ตรวจสอบการปนเปื้อนของแบคทีเรียและสารเคมีในอาหารปรุงสำเร็จ การตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผักและผลไม้ การตรวจวัดฝุ่นละออง เป็นต้น ทั้งนี้ทีมงานต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว เช่น ขอสนับสนุนเจ้าหน้าที่และชุดทดสอบการปนเปื้อนสารเคมีในอาหารจาก อย. หรือ กรมอนามัย ขอสนับสนุนเครื่องมือตรวจวัดฝุ่นละอองจากกรมอนามัยหรือกรมควบคุมมลพิษ เป็นต้น

2.6 ระบุแหล่งข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม

ข้อมูลบางอย่างมีความจำเป็นสำหรับนำมาวิเคราะห์ผลกระทบ (ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์/สอบถาม และการตรวจวัดทางวิทยาศาสตร์) เช่น สถิติการเกิดโรคทางเดินอาหารของเทศบาล สถิติการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนบริเวณใกล้เคียงตลาดนัด เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานีตำรวจ ดังนั้นทีมงานต้องกำหนดไว้ตั้งแต่ขั้นตอนกำหนดขอบเขตการศึกษาว่าจะประสานงานเพื่อขอข้อมูลกับหน่วยงานใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและสะดวกเมื่อต้องดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

2.7 กำหนดแผนการดำเนินงาน

โดยจัดแบ่งความรับผิดชอบของทีมงาน ดังตัวอย่าง ในตารางที่ 3-4

ภาพที่ 3-1 ตัวอย่างประเด็นความคิดเห็นจากการประชุมผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อกำหนดขอบเขตการศึกษา กรณีตลาดนัด เทศบาล ตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3-2 ตัวอย่างร่างขอบเขตการศึกษา กรณีตลาดนัด เทศบาล
ตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี

ประเด็นที่ศึกษา	ประชากรศึกษา	พื้นที่ศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล/วิธีการประเมิน
ข้อมูลทั่วไป และ ข้อมูลด้านอนามัย สิ่งแวดล้อมของตลาด และชุมชน/หมู่บ้าน ที่มาใช้บริการ	- เจ้าของตลาด - ผู้ค้าขาย - ผู้ซื้อ - เทศบาล - ประชาชนโดยรอบ	เทศบาล ต.หินกอง	- แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์	วิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
ข้อมูลความพึงพอใจ ปัญหา และ ข้อเสนอแนะ	- เจ้าของตลาด - ผู้ค้าขาย - ผู้ซื้อ - เทศบาล - ประชาชนโดยรอบ	เทศบาล ต.หินกอง	- แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์	วิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
ข้อมูลแนวทางการ แก้ไขปัญหา ข้อตกลง ในการแก้ไขปัญหา และกำหนด มาตรการร่วมกัน	- เจ้าของตลาด - ผู้ค้าขาย - ผู้ซื้อ - เทศบาล - ประชาชนโดยรอบ	เทศบาล ต.หินกอง	- ประชุมรับฟัง ความคิดเห็น / ประชุมกลุ่มย่อย	วิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนา
**รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล (โดยการพรรณนาค่าเฉลี่ยร้อยละ) และจัดลำดับ ความสำคัญของผลกระทบ โดยการพิจารณาถึงขนาดและความรุนแรงของผลกระทบ ต่อสุขภาพ				

เมื่อนำร่างฯ ดังตารางที่ 3-2 ไปเสนอในเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ
มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นทีมงานเทศบาลตำบลหินกองจึงแก้ไข
เพิ่มเติม และได้ขอบเขตการศึกษาระดับสมบูรณ์ ดังแสดงในตาราง 3-3

ตารางที่ 3-3 ตัวอย่างขอบเขตการศึกษาฉบับสมบูรณ์ กรณีตลาดนัด เทศบาล
ตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี

ประเด็นที่ศึกษา	ประชากร ศึกษา	พื้นที่ ศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล/วิธีการ ประเมิน
ข้อมูลทั่วไป และข้อมูล ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ของตลาด และชุมชน/ หมู่บ้าน ที่มาใช้บริการ		- พื้นที่ตั้ง ตลาดนัด - พื้นที่ชุมชน โดยรอบ ตลาด	สำรวจข้อมูล	การพรรณนา
การจัดบริการของ เจ้าของตลาด/การ จัดการด้านอนามัย สิ่งแวดล้อม • การจัดการบริหาร ห้องน้ำ ห้องส้วม • การจัดการน้ำเสีย และสิ่งปฏิกูล • การรวบรวมและกำจัดขยะ • การคัดเลือกผู้ขาย • นโยบายหรือการ กำหนดหลักเกณฑ์ การขายของในตลาดนัด	- เจ้าของตลาด - เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง ของเทศบาล ต.หินกอง - ตัวแทนผู้ขาย ของในตลาดนัด - ตัวแทน ประชาชน ผู้ใช้บริการ ตลาดนัด	เทศบาล ต.หินกอง	การสนทนา กลุ่ม	วิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ประเด็นที่ศึกษา	ประชากรศึกษา	พื้นที่ศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล/วิธีการประเมิน
ลักษณะการประกอบกรของผู้ขายของในตลาดนัด • ข้อมูลส่วนบุคคลและพื้นฐานทั่วไปของผู้ขาย • สุขลักษณะของร้าน/แผงสินค้า • พฤติกรรมของผู้ขาย • ทัศนคติ และความเห็นเกี่ยวกับปัญหาจากการจัดบริการของเจ้าของตลาด และข้อจำกัดต่าง ๆ	- พ่อค้า/แม่ค้าในตลาดนัด	ตลาดนัดเทศบาลต.หินกอง	แบบสอบถามชุดที่1	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณาค่าเฉลี่ย ร้อยละ
ความพึงพอใจและปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	- ผู้ซื้อ - ประชาชนที่อาศัยโดยรอบ	ตลาดนัดเทศบาลต.หินกองและชุมชนโดยรอบ	แบบสอบถามชุดที่ 2	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณาค่าเฉลี่ย ร้อยละ
การปนเปื้อนของแบคทีเรีย และสารเคมีในอาหาร	- ตัวอย่างอาหารจากตลาดนัด	เทศบาลต.หินกอง	ตรวจการปนเปื้อนโดยใช้ชุดทดสอบของกรมอนามัย	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณาค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ประเด็นที่ศึกษา	ประชากรศึกษา	พื้นที่ศึกษา	วิธีการ/เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล/วิธีการประเมิน
ข้อมูลแนวทางการแก้ไข ปัญหา ข้อตกลงในการ แก้ไขปัญหา และ กำหนดมาตรการ ร่วมกัน	- เจ้าของตลาด - ผู้ค้าขาย - ผู้ซื้อ - เทศบาล - ประชาชน โดยรอบ	เทศบาล ต.หินกอง	ประชุมรับฟัง ความคิดเห็น/ ประชุมกลุ่มย่อย	วิเคราะห์ข้อมูล โดยการพรรณนา
**รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล (โดยการพรรณนาค่าเฉลี่ยร้อยละ) และจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบ โดยการพิจารณาถึงขนาดและความรุนแรงของผลกระทบต่อสุขภาพ				

ตารางที่ 3-4 ตัวอย่างแผนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล

	ประเด็นงาน	ระยะเวลาที่ดำเนินงาน						ผู้รับผิดชอบหลัก
		พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	
1	การเตรียมความพร้อม							
1.1	กำหนดวันประชุมและจัดทำหนังสือเชิญประชุม เพื่อชี้แจงแบบสอบถามแก่ อสม.							
1.2	ประชุมและชี้แจงแบบสอบถาม							
1.3	ผลิตหรือจัดทำแบบสอบถาม							
1.4	ประสานกรมอนามัยเพื่อขอรับการสนับสนุนชุดทดสอบแบคทีเรียและสารเคมีในอาหาร							
1.5	ประสานสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย เพื่อตรวจฝุ่นละออง และกำหนดจุดตรวจวัด							
2	การเก็บรวบรวมข้อมูลจริง							
2.1	ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามชุดที่ 1							
2.2	ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามชุดที่ 2							
2.3	จัดการสนทนากลุ่มย่อยพ่อค้า แม่ค้า เจ้าของตลาด							
2.4	ติดตั้งเครื่องตรวจวัดฝุ่นละออง							
2.5	เก็บตัวอย่างอาหารเพื่อตรวจสอบการปนเปื้อนแบคทีเรียและสารเคมี							

	ประเด็นงาน	ระยะเวลาที่ดำเนินงาน						ผู้ รับผิดชอบ หลัก
		พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	
3	รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล							
	• จัดกลุ่มข้อมูลที่รวบรวมมา							
	• วิเคราะห์ข้อมูล							
	• สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล							
	• จัดลำดับความรุนแรงของผลกระทบ							
	• จัดทำรายงานผลการศึกษาเบื้องต้น							
4	จัดเวทีเพื่อนำเสนอผลการศึกษา และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาร่วมกัน							
5	จัดทำรายงานผลการศึกษาลบ สมบูรณ์							
6	ติดตามผลการแก้ไขปัญหาตาม มาตรการฯ							
7	ร่างข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อให้ ผู้บริหารพิจารณา							
8	ประชุมสภาท้องถิ่น (นำเข้าร่างข้อกำหนด เพื่อพิจารณา)							

3. การประเมินผลกระทบ (Appraisal)

3.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษา

จากขั้นตอนกำหนดขอบเขตการศึกษา ซึ่งได้ระบุนรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินผลกระทบ ทีมงานควรประชุมเพื่อวางแผนการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม การตรวจวัดหรือตรวจสอบการปนเปื้อนแบบที่เรียในอาหาร เป็นต้น (ตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.5 การจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษา)

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ (ตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.6 ระบุแหล่งข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล และการบ่งชี้ลักษณะของผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น

ให้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมา (ตามข้อ 3.1) คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 2) พิจารณาผลการตรวจวัดด้วยเครื่องหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 3) พิจารณาข้อมูลหรือ

สถิติต่าง ๆ ที่ได้มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องนำเอาความคิดเห็นและข้อห่วงกังวลจากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ มาร่วมพิจารณาในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย มีหลักการคือ ต้องอธิบายลักษณะของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรมของตลาดนัด และอธิบายขนาดความรุนแรงและโอกาสหรือความถี่ของผลกระทบนั้น ๆ พร้อมทั้งระบุด้วยว่าใครคือผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าว โดยวิธีการที่ใช้บ่งชี้ลักษณะของผลกระทบต่อสุขภาพ ขึ้นอยู่กับทีมงานจะตัดสินใจใช้แบบใด สามารถใช้วิธีง่าย ๆ แต่อธิบายผลกระทบได้ตามหลักการข้างต้น หรืออาจใช้วิธีประเมินเชิงลึกที่สามารถบอกถึงความเสี่ยงระดับบุคคลได้ ดังวิธีต่อไปนี้

- **เปรียบเทียบผลการตรวจวัดกับค่ามาตรฐาน** เช่น เปรียบเทียบค่าความเข้มข้นฝุ่นละออง กับค่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินอาหารในพื้นที่ กับอัตราป่วยฯ ในพื้นที่อื่น หรือเปรียบเทียบกับอัตราป่วยฯ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ เปรียบเทียบจำนวนแมลงวันจากการสำรวจความชุกชุม กับค่าที่ยอมรับได้ตามคำแนะนำทางวิชาการ เป็นต้น

- **ให้คะแนนแต่ละประเด็น โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักหรือค่าสถิติที่เหมาะสม** (เช่น ค่าเฉลี่ย หรือร้อยละ) เช่น เทศบาลตำบลหินกอง วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการพรรณาค่าเฉลี่ยและร้อยละ ทีมงานเรียงลำดับประเด็น ที่มีค่าคะแนนร้อยละสูงไปจนถึงต่ำสุด ซึ่งสามารถบอกได้ว่าผลกระทบแต่ละประเด็นมีลักษณะเป็นอย่างไร และผู้ได้รับผลกระทบคือใคร เป็นต้น

- **ใช้การประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณ (Health Risk Assessment)** เป็นการประเมินความเสี่ยงจากการรับสัมผัสสารเคมี ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้เชิงลึกด้านชีวเคมีด้วย กรณีตลาดนัดอาจไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการนี้ แต่ถ้าพื้นที่ อปท. ใดมีปัญหาเกี่ยวกับการนำผักผลไม้ที่ปนเปื้อนสารเคมีมาจำหน่ายเป็นประจำ วิธีนี้อาจจำเป็นต้องนำมาใช้ ตัวอย่างเช่น มีการตรวจพบสารกำจัดศัตรูพืชในผักที่พ่อค้านำมาขาย ผู้ประเมินอยากทราบว่าหากชาวบ้านซื้อผักปนเปื้อนไปรับประทาน ทุกอาทิตย์ จะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือไม่ ซึ่งบอกได้ทั้งความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็ง และไม่ใช่มะเร็ง (หนังสือเล่มนี้ ไม่ได้กล่าวรายละเอียดของการประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณ; สามารถดูรายละเอียดได้จาก แนวทางการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพระดับโครงการ, กรมอนามัย (2552) หรือจากเว็บไซต์ของสำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมสหรัฐ: www.epa.gov)

- **ใช้วิธีตาราง Matrix หรือ Health Risk Matrix** จะพิจารณาถึงขนาดความรุนแรง และโอกาสที่อาจเกิดผลกระทบต่อสุขภาพ เหมาะสำหรับการบ่งชี้ผลกระทบสุขภาพโดยทั่วไป (รายละเอียดการประเมินผลกระทบโดยการใช้วิธีตาราง Matrix ดูได้จากภาคผนวก ก)

3.3 การจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบ

เมื่อทราบลักษณะผลกระทบแล้ว (หากขั้นตอนการบ่งชี้ลักษณะผลกระทบโดยใช้ตาราง Matrix การจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบต่อสุขภาพ ตัวเลขจากตาราง Matrix จะสามารถนำมาจัดลำดับความสำคัญได้เลย; ตัวอย่างแสดงในภาคผนวก ก) แต่มีวิธีการที่ง่ายและไม่ซับซ้อน คือ สามารถนำหลักการในการจัดลำดับความสำคัญทางด้านสาธารณสุข (Priorities setting of health problem) มาใช้ในการจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดที่ต้องพิจารณา ดังต่อไปนี้

1) ขนาดของปัญหา (Size of Problem) ประชากรที่ถูกระทบจากปัญหาหรือมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในวงกว้าง ถ้ามีประชากรที่ได้รับผลจากปัญหามาก ก็ควรได้การจัดลำดับความสำคัญสูงกว่า เพราะขนาดปัญหาใหญ่

2) ความรุนแรงหรือความเร่งด่วนของปัญหา (Severity of Problem) หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงหรือเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข หากปล่อยไว้นาน อาจเกิดความพิการ หรือเสียชีวิตได้ เป็นต้น

3) ความเป็นไปได้ หรือความยากง่ายในการแก้ปัญหา (Feasibility or Ease) เช่น ข้อจำกัดทางวิชาการ ข้อจำกัดทางการบริหารจัดการ ข้อจำกัดด้านเวลา หรือจำนวนทรัพยากรที่ต้องใช้ในการแก้ปัญหา ปัญหาที่แก้ได้ง่ายหรือมีแนวโน้มในการแก้ปัญหาที่ดี ควรได้จัดลำดับความสำคัญสูงกว่า

4) **ความตระหนัก** การยอมรับหรือความร่วมมือในการ
แก้ปัญหาของชุมชน (Community Concern) ปัญหาที่ชุมชนตระหนัก
และให้ความร่วมมือดำเนินการแก้ไข ควรจะจัดลำดับความสำคัญสูงกว่า

5) **ผลกระทบในระยะยาว** (Impact) ปัญหาที่มีผลกระทบ
ในระยะยาวมากกว่า ควรจะจัดลำดับความสำคัญสูงกว่า

ตัวอย่าง : การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

เทศบาลตำบลหินกองคำนึงถึงข้อพิจารณา 1-5 ของ การจัดลำดับความสำคัญทางด้านสาธารณสุข โดยใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณา เช่น

- ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามผู้ซื้อ ผู้ค้า และประชาชนที่อาศัยโดยรอบตลาด และผลสำรวจข้อมูลทั่วไป รวมทั้งการจัดบริการของตลาด (พิจารณาในแง่ขนาดของปัญหา ความยากง่ายในการแก้ปัญหา และความตระหนักของชุมชน)

- ผลการตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น สารเคมีปนเปื้อน และแบคทีเรีย (พิจารณาในแง่ขนาดของปัญหา ความรุนแรงของปัญหา และความยากง่ายในการแก้ไขปัญหา) ได้ผลลัพธ์ดังนี้

อันดับ	ประเด็นการพัฒนา	คะแนน
1.	การจราจรภายใน-นอกตลาดนัด	66.5
2.	ระบบสายไฟในตลาด	60.9
3.	ที่จอดรถ	60.0
4.	ห้องน้ำ ห้องส้วม	59.4
5.	การจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอย	42.3
6.	ร่มหรือเต็นท์	41.7
7.	ควันจากแก๊สปิ้งย่างในตลาดนัด	40.7
8.	การดูแลความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน	37.9
9.	ปรับปรุงโครงสร้าง พื้นตลาด	31.6
10.	การป้องกันแมลงวัน สัตว์นำโรค	31.4

4. การจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ (Reporting and Recommendation)

4.1 รวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานทั้งหมด

รวบรวมข้อมูล ทั้งผลการสำรวจข้อมูลและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน เพื่อจัดทำเป็นร่างรายงานการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่รายงานฯ ควรจะบ่งชี้ให้เห็นคือ ความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ของตลาดนัด – มลพิษและสิ่งคุกคามจากกิจกรรมเหล่านั้น – ผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากสิ่งคุกคามเหล่านั้น

ทั้งนี้ ให้รวมข้อเสนอแนะหรือมาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ ไว้ในรายงานฯ นี้เลย และอาจเสนอมาตรการในการส่งเสริมสุขภาพ หรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงตลาดได้ด้วย

ร่างรายงานควรประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้

- ความเป็นมาหรือความสำคัญที่ต้องทำ HIA
- สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบ (ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่สภาพปัญหาในปัจจุบัน แนวโน้มปัญหาในอนาคต)
- ขอบเขตและวิธีการศึกษา (ประเด็นศึกษา ประชากรศึกษา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล)
- ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ผลการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ และลำดับความสำคัญของผลกระทบ

- มาตรการหรือข้อเสนอแนะในการจัดการผลกระทบต่อสุขภาพ (มาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ มาตรการในการสร้างเสริมสุขภาพ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงตลาด)
- ข้อเสนอต่อนโยบายของท้องถิ่น (ถ้ามี)

4.2 จัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นำเสนอข้อมูลผลการศึกษา หรือร่างรายงานฯ ในข้อ 4.1 รวมทั้งข้อเสนอแนะต่อการจัดการผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันพิจารณา และเพิ่มเติมข้อเสนอแนะและมาตรการในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้น และนำมาปรับปรุงรายงานฉบับสมบูรณ์

ตาราง 3-4 ตัวอย่างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบ

สภาพปัญหา / ลักษณะผลกระทบ	มาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบ
1. การจราจรภายในและบริเวณรอบตลาดนัด ในช่วงเปิดตลาด (ประมาณ 16.00-20.00 น.) สภาพจราจรบริเวณรอบ ๆ ตลาดนัดมีความหนาแน่นและวุ่นวายมาก ประกอบกับผู้มาใช้บริการตลาดมักจะจอดรถริมถนนบริเวณหน้าตลาด จึงทำให้ผู้ใช้เส้นทางตามปกติได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งปล่อยให้รถมอเตอร์ไซด์วิ่งเข้าออกบริเวณที่มีการจำหน่ายสินค้า สร้างความเดือดร้อนและสร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัยให้แก่ผู้เดินจับจ่ายซื้อของในตลาดนัด	- เจ้าของตลาดจัดให้มีที่จอดรถอย่างเพียงพอ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลการจอดรถให้เป็นระเบียบเรียบร้อย - ติดป้ายห้ามนำรถมอเตอร์ไซด์เข้ามาภายในบริเวณที่มีการขายสินค้า และเร่งดำเนินการประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดอัตราค่าปรับหากมีการฝ่าฝืน - เจ้าของตลาดกำหนดข้อบังคับให้ผู้ขาย (พ่อค้า แม่ค้า) จอดรถให้เป็นระเบียบในพื้นที่ที่ตนได้รับอนุญาตและห้ามนำรถมอเตอร์ไซด์แล่นเข้าออกในการลำเลียงสินค้าก่อนเวลา 19.30 น. (อาจมีข้อยกเว้นได้ตามความเหมาะสม)

สภาพปัญหา / ลักษณะผลกระทบ	มาตรการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบ
2. ระบบสายไฟในตลาดนัด มีการวางสายไฟและปลั๊กไฟในลักษณะที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ผ่านไปมา ยิ่งในกรณีฝนตก พื้นเปียก เฉอะแฉะ อาจมีไฟฟ้ารั่วหรือเกิดไฟช็อตไฟดูดได้	- เจ้าของตลาดเร่งดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อการออกแบบระบบวางสายไฟที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้เดินผ่านไปมาภายในบริเวณตลาด - มาตรการเบื้องต้น: แบ่งพื้นที่หรือจัดโซนนิ่งของตลาดสำหรับแผงสินค้าที่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้า และเพิ่มหลอดไฟความสว่างสูงอีก 2 จุด สำหรับแผงสินค้าที่สามารถใช้ความสว่างจากหลอดไฟส่วนกลางได้
3. ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องน้ำที่มีเป็นเพียงห้องน้ำแบบรวม (ชายหญิงใช้ร่วมกัน) จำนวน 1 ห้อง และไม่มีอ่างล้างมือ	- มาตรการเบื้องต้น: ผู้ขายจัดเวรเพื่อทำความสะอาดในช่วงตลาดเปิด (วันละ 3 ครั้ง) - สร้างห้องน้ำแยกหญิงชาย อย่างละ 1 ห้อง พร้อมอ่างล้างมือ

5. การผลักดันข้อเสนอแนะ

ผลจากการดำเนินการประยุกต์ใช้ HIA ในกรณีตลาดนัด อธิบายได้ 2 มิติ คือ

(1) ผลจากการทำ HIA เกิดชุดความรู้ผลกระทบต่อสุขภาพ จากการประกอบการตลาดนัด และนำไปสู่การกำหนดมาตรการฯ เป็นเงื่อนไขให้เจ้าของตลาด ผู้ขาย รวมถึงผู้ซื้อหรือผู้ใช้บริการของ ตลาดนัดปฏิบัติตามมาตรการฯ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการสนับสนุนหรือจัดบริการ เพิ่มเติม ทำให้เกิดการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นๆ

(2) รายงานและข้อเสนอแนะ หรือชุดความรู้ข้างต้น เสนอต่อ ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจของ อปท. ให้เป็นข้อมูลประกอบ สำหรับการตราข้อกำหนดของท้องถิ่น เพื่อการควบคุมการประกอบการตลาดนัดที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

ภาคผนวก 1

การประเมินผลกระทบ
โดยใช้ตาราง Matrix

ภาคผนวก ก

การประเมินผลกระทบโดยการใช้ตาราง Matrix

1. กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบ (Likelihood) โดยอ้างอิงจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ให้นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญช่วยในการกำหนด หรือทีมงานระดมความเห็นแล้วกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาเอง โดยรวบรวมข้อมูลวิชาการสนับสนุน ตัวอย่างเกณฑ์ฯ แสดงในตาราง

โอกาสที่จะเกิดผลกระทบ (Likelihood)	นิยาม
1 (น้อยมาก)	มีความเป็นไปได้น้อยมาก ไม่เคยมีสถิติการเกิด มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ
2 (น้อย)	มีความเป็นไปได้น้อย มีข้อมูลแสดงว่ามีแนวโน้มที่จะเกิด แต่ยังขาดสถิติที่ชัดเจนจากข้อมูลที่มีอยู่สนับสนุน มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ
3 (ปานกลาง)	มีความเป็นไปได้ปานกลาง หรือมีสถิติจากข้อมูลที่มีอยู่สนับสนุนการคาดการณ์ความเป็นไปได้ ไม่มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบหรือมาตรการที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมการเกิดเหตุการณ์หรือเป็นข้อกังวลและห่วงใยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
4 (สูง)	เคยเกิดเหตุการณ์ ไม่มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ หรือมาตรการที่มีอยู่ไม่เพียงพอ

2. เกณฑ์การวิเคราะห์ความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิด (Severity of Consequence) เช่นเดียวกับการวิเคราะห์โอกาสเสี่ยง คือจะต้องอ้างอิงจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ หรือให้นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญช่วยในการกำหนด หรือทีมงานระดมความเห็นโดยมีข้อมูลวิชาการสนับสนุน ตัวอย่างเกณฑ์แสดงในตาราง

ความรุนแรง ของผลกระทบ	นิยาม
1 (ต่ำ)	• เกิดการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยเล็กน้อย : ไม่เกิดผลกระทบต่อการทำงานหรือการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ไม่เกิดการเจ็บป่วยในชุมชน • สิ่งที่เกิดก่อให้เกิดโรคไม่มีอันตรายต่อสุขภาพ
2 (ปานกลาง)	• เกิดการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยปานกลาง : ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือการดำเนินกิจกรรมประจำวันต่อกลุ่มเสี่ยงในชุมชนเป็นเวลานาน • สิ่งที่เกิดก่อให้เกิดโรคสามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพในระดับที่ไม่รุนแรง เช่น เสียงดังรบกวน • อัตราการป่วยเพิ่มขึ้น มีการบาดเจ็บ และมีการสะสมกลุ่มเสี่ยง
3 (สูง)	• ทำให้เกิดการเจ็บป่วยอย่างถาวร • สิ่งที่เกิดก่อให้เกิดโรคสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพทำให้เกิดการสูญเสียหรือตายในกลุ่มคนงานและกลุ่มเสี่ยง

3. จัดระดับความสำคัญของผลกระทบต่อสุขภาพโดยใช้ Health Risk Matrix ตัวอย่างดังแสดงในตาราง

ความรุนแรงของผลที่จะเกิดตามมา (severity of consequence)		โอกาสของการเกิด (Likelihood)			
		มีความเป็นไปได้น้อยมาก	มีความเป็นไปได้เล็กน้อย	มีความเป็นไปได้ปานกลาง	เคยเกิดเหตุการณ์ ไม่มีมาตรการ/ไม่เพียงพอ
		คะแนน 1	คะแนน 2	คะแนน 3	คะแนน 4
เกิดการเจ็บป่วยเล็กน้อย/ไม่มีผลกระทบ	คะแนน (1)	$1 \times 1 = 1$ น้อยมาก	$2 \times 1 = 2$ ต่ำ	$3 \times 1 = 3$ ต่ำ	$4 \times 1 = 4$ ต่ำ
เพิ่มอัตราป่วย มีการบาดเจ็บ มีการสะสมกลุ่มเสี่ยง	คะแนน (2)	$2 \times 1 = 2$ ต่ำ	$2 \times 2 = 4$ ปานกลาง	$3 \times 2 = 6$ ปานกลาง	$4 \times 2 = 8$ ปานกลาง
มีการเสียชีวิต เสียค่าใช้จ่าย ฟื้นฟู สะสมกลุ่มเสี่ยง ผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง	คะแนน (3)	$3 \times 1 = 3$ ต่ำ	$2 \times 3 = 6$ ปานกลาง	$3 \times 3 = 9$ ปานกลาง	$4 \times 3 = 12$ สูง
		ระดับความสำคัญของความเสี่ยง			

4. ตัวอย่างการแสดงระดับความเสี่ยง (ความหมายของค่าที่ได้จากตาราง)

คะแนน	ระดับผลกระทบ	นิยาม
1	น้อยมาก	ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ไม่เพิ่มอัตราป่วย/ตาย ไม่มีผลต่องบประมาณ ไม่มีผลต่อการผลิต มีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ
2-4	ต่ำ	ไม่ต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบเพิ่มเติม อาจพิจารณาปรับปรุงมาตรการที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องเพิ่มค่าใช้จ่าย ถ้าจำเป็นอาจต้องมีการติดตามเฝ้าระวัง ทั้งนี้พิจารณาความจำเป็นร่วมด้วย
5-9	ปานกลาง	เพิ่มอัตราป่วย มีการบาดเจ็บ อาจมีผลต่องบประมาณ ต้องมีการติดตามตรวจสอบว่ามาตรการที่มีอยู่เดิมเพียงพอและเหมาะสม ถ้าจำเป็นและสามารถปฏิบัติได้อาจมีการเพิ่มหรือปรับปรุงมาตรการที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้น
10-12	สูง	ผลกระทบต่อสุขภาพในวงกว้าง มีการเสียชีวิต ต้องการงบประมาณเพิ่มเติม ต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน

5. ตัวอย่างการประเมินผลกระทบด้วยตาราง Matrix

ประเด็น ผลกระทบ	ผลกระทบต่อสุขภาพ		
	โอกาสของการเกิด	ความรุนแรงของผลกระทบ	ระดับ ผลกระทบ
การจราจร	ปานกลาง (3) เป็นข้อห่วงกังวลของ ชุมชน และมักจะมีการ ร้องเรียนให้แก้ไขปัญห	ปานกลาง (2) เกิดการบาดเจ็บหรือการ เจ็บป่วยปานกลาง	ปานกลาง ($3 \times 2 = 6$)
ขยะ	ปานกลาง (3) เคยมีการแจ้งให้เจ้าของ ตลาดจัดการหลายครั้ง	ปานกลาง (2) เกิดการบาดเจ็บหรือการ เจ็บป่วยปานกลาง	ปานกลาง ($3 \times 2 = 6$)
สารเคมีปน เปื้อนใน อาหาร	น้อย (2) มีความเป็นไปได้น้อย มี ข้อมูลแสดงว่ามีแนวโน้ม ที่จะเกิด แต่ยังขาดสถิติที่ ชัดเจน	ปานกลาง (2) เกิดการบาดเจ็บหรือการ เจ็บป่วยปานกลาง	ต่ำ ($2 \times 2 = 6$)

ภาคผนวก 2

มาตรฐานตลาดนัดน้ำซ้อ 25 ซ้อ
แสดงในแบบประเมินการพัฒนา
และยกระดับตลาดนัดน้ำซ้อ

ภาคผนวก 2

มาตรฐานตลาดนัดนำซื้อ 25 ข้อ

แสดงในแบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดนำซื้อ

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดนำซื้อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
1. ที่ตั้งของตลาดต้องอยู่ห่างไม่น้อยกว่า 100 เมตร จากแหล่งที่ก่อให้เกิดมลพิษ ของเสีย โรงเลี้ยงสัตว์แหล่งโสโครกที่กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย เว้นแต่จะมีวิธีการป้องกันซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขให้ความเห็นชอบ			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 หมวด 1 ข้อ 5 หน้า 6 • เพื่อป้องกันไม่ให้มลพิษเข้ามาปนเปื้อนในอาหารที่วางจำหน่ายในตลาดและป้องกันเหตุรำคาญต่างๆ ที่เกิดจากแหล่งมลพิษ เช่น กลิ่น คับ สัตว์และแมลงนำโรค เข้ามารบกวนในบริเวณตลาด
2. ทางเดินภายในตลาดมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (1) หน้า 9 • เพื่อประโยชน์ในการสัญจรของผู้ที่เข้ามาซื้อสินค้าและใช้ในการขนส่งสินค้า อีกทั้งทั้งเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสร้างแผงจำหน่ายสินค้าแออัดจนเกินไป

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขอนามัยสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
3. บริเวณสำหรับผู้ขายของประเภทอาหารสดต้องจัดให้เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะโดยมีลักษณะเป็นพื้นเรียบ แข็งแรง ไม่ลื่นสามารถล้างทำความสะอาดได้ง่ายและไม่มีน้ำขัง			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (2) หน้า 9 • พื้น เช่น พื้นคอนกรีต พื้นที่ทำด้วยคอนกรีตสำเร็จ หรือ พื้นลาดด้วยยางแอสฟัลต์ ไม่ชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อมีน้ำขังจนเป็นแหล่งสะสมความสกปรก
4. แผงจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารทำด้วยวัสดุแข็งแรง มีผิวเรียบ ทำความสะอาดง่าย สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 60 ซม. และอาจเป็นแบบพับเก็บได้			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (3) หน้า 9 • แผงจำหน่ายสินค้าควรทำจากวัสดุแข็งแรง มีผิวเรียบ ทำความสะอาดได้ง่าย เช่น สแตนเลส อลูมิเนียม โฟมไก้า ฯลฯ อยู่ในสภาพดี ไม่แตกชำรุด • เพื่อป้องกันสิ่งสกปรกจากพื้นปนเปื้อนกับสินค้าที่วางจำหน่ายบนแผง

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
5. จัดให้มีน้ำประปาหรือน้ำสะอาดใช้อย่างเพียงพอ			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (4)หน้า 9 • จัดไว้สำหรับล้างสินค้า ล้างภาชนะอุปกรณ์ หรือล้างตลาดอย่างเพียงพอโดยตามกฎกระทรวงไม่ได้กำหนดให้ตลาดต้องจ่ายน้ำตามระบบท่อ อาจเป็นที่เก็บสำรองน้ำไว้ใช้ให้มีปริมาณเพียงพอต่อการการใช้งานในแต่ละวันและสะดวกต่อการนำน้ำมาใช้ แต่เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจแนะนำให้จ่ายน้ำผ่านระบบท่อเพื่อป้องกันการปนเปื้อนในน้ำใช้และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ขายของ
6. จัดให้มีที่ล้างทำความสะอาดอาหารและภาชนะ ในบริเวณแผงจำหน่ายอาหารสด แผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ และแผงจำหน่ายอาหารประเภทปรุงสำเร็จ			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (4) หน้า 9 • ผู้รับใบอนุญาตควรจัดให้มีที่ล้างทำความสะอาดอย่างน้อย 1 จุด

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)		หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒
7. มีการกักน้ำทิ้งจากจุดที่มี ที่ล้างอย่างถูกสุขลักษณะ และ ไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อน รำคาญแก่ประชาชนข้างเคียง		กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (5) หน้า 9 • ในกรณีจำเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขอาจกำหนดให้จัดให้มี บ่อดักไขมันหรือบ่อดักน้ำเสีย ก่อนระบายน้ำออกสู่ท่อระบายน้ำ สาธารณะหรือแหล่งน้ำสาธารณะ ก็ได้และต้องดูแลมิให้มีกลิ่นเหม็น เป็นประจำทุกวัน
8. กรณีที่มีโครงสร้างเฉพาะเสา และหลังคา โครงเหล็กคลุม ผ้าใบ เต็นท์ ร่มหรือสิ่งอื่นใดใน ลักษณะเดียวกัน ต้องอยู่ใน สภาพที่มั่นคงแข็งแรง		กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 13 (6) หน้า 9 • เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ ผู้ขายและผู้ซื้อ

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
9. จัดให้มีห้องส้วม ที่ปัสสาวะ และอ่างล้างมือที่เพียงพอและ ถูกสุขลักษณะ			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 14 หน้า 10 • ตามจำนวนและหลักเกณฑ์ที่ เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด โดยคำแนะนำของเจ้าพนักงาน สาธารณสุข และตั้งอยู่ในที่ที่ เหมาะสมนอกสถานที่ขายของ เว้นแต่จะจัดให้มีส้วมเคลื่อนที่ ส้วมสาธารณะ ส้วมเอกชน หรือ ส้วมของหน่วยงานราชการที่ได้รับ อนุญาตให้ใช้ในบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ ให้มีระยะห่างจากตลาดไม่ เกิน 50 เมตร และเปิดให้ใช้ ตลอดเวลาที่เปิดตลาด • ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาด ประเภทที่๒ ต้องดูแลห้องส้วม ที่ ปัสสาวะ และอ่างล้างมือให้อยู่ใน สภาพที่สะอาดใช้การได้ดีอีกทั้ง ควรจัดหาสบู่สำหรับล้างมือไว้

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดนำซื้อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)		หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน	
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒
10. จัดให้มีการเก็บกวาด มูลฝอยบริเวณตลาดและมีที่ เก็บรวบรวมหรือที่รองรับ มูลฝอยอย่างเพียงพอและถูก สุขลักษณะ		กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 ส่วนที่ 2 ข้อ 15 หน้า 10 • ที่เก็บรวบรวมหรือที่รองรับ มูลฝอยควรจัดให้มีย่างเพียงพอ ที่จะรองรับปริมาณมูลฝอยใน แต่ละวัน และมีลักษณะเหมาะสม ตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนด โดยคำแนะนำของเจ้าพนักงาน สาธารณสุข
11. มีการจำหน่ายสินค้า แต่ละประเภทเป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกัน		กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 2 ข้อ 17 หน้า 10 • เพื่อการดูแลความสะอาดและ ป้องกันการปนเปื้อนในอาหาร
12. มีการทำความสะอาดตลาด เป็นประจำทุกวันที่เปิดทำการ		กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 2 ข้อ 20 (3) หน้า 11 • โดยเฉพาะแผงจำหน่ายอาหาร สดและแผงจำหน่ายอาหาร ประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☑	ไม่ผ่าน ☒	
13. จัดให้มีการป้องกันไม่ให้ น้ำหรือของเหลว ไหลจากแผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละลงสู่พื้นตลาด			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 2 ข้อ 20 (4) หน้า 11 • แผงจำหน่ายอาหารประเภทเนื้อสัตว์ชำแหละ ซึ่งจะมีน้ำหรือของเหลวมากต้องมีการป้องกันไม่ให้ น้ำหรือของเหลวไหลจากแผงลงสู่พื้นตลาดโดยอาจมีการต่อท่อหรืออุปกรณ์อื่น สำหรับระบายน้ำหรือของเหลวจากแผงลงสู่ท่อระบายน้ำภายในตลาด
14. ไม่จำหน่ายอาหารที่ไม่สะอาดหรือไม่ปลอดภัยตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 2 ข้อ 21 (1) หน้า 12
15. มิให้ผู้ใดนำสัตว์ทุกชนิดเข้าไปในตลาด เว้นแต่สัตว์ที่นำไปขังไว้เพื่อจำหน่าย			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 2 ข้อ 21 (2) หน้า 12 • ผู้รับใบอนุญาตต้องควบคุม ดูแล หรือควรมีป้ายแจ้งเตือน

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)		หมายเหตุ	
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
16. มีการควบคุมดูแลมิให้เกิด เหตุรำคาญ , มลพิษที่เป็น อันตรายหรือการระบาคของ โรคติดต่อ			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 2 ข้อ 21 (9) หน้า 12 • เช่น เสียงดัง แสงกระพริบ ความสั่นสะเทือน หรือ มีกลิ่นเหม็น
17. วางสินค้าประเภทอาหาร สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 60 ซม.			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 23 (3) หน้า 13
18. ไม่ใช่แสงหรือวัสดุอื่นใดที่ ทำให้ผู้บริโภคมองเห็นอาหาร ต่างจากสภาพที่เป็นจริง			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 23 (5) หน้า 13 • วัสดุอื่นใด เช่น ร่ม หรือหลอดไฟ เป็นต้น
19.ผู้ขายและผู้ช่วยขาย ของต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ โรคที่ สังคมรังเกียจ หรือไม่เป็นพาหะ นำโรคติดต่อ			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 24 (1) หน้า 12 • โรคติดต่อ โรคที่สังคมรังเกียจเช่น อหิวาตกโรค ใช้รากสาดน้อย บิด ใช้สุกใส หัด คางทูม วัณโรค ในระยะอันตราย โรคเรื้อนในระยะ ติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการ

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☑	ไม่ผ่าน ☒	
			เป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคผิวหนังที่นำรังเกียจ ไวรัสตับอักเสบชนิดเอ ใช้ขวดใหญ่รวมใช้ขวดใหญ่ที่ติดต่อมาจากสัตว์ และโรคตามที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข • ผู้ขายและผู้ช่วยขายของที่เจ็บป่วยด้วยโรคดังกล่าวต้องหยุดขายและได้รับการรักษาก่อนที่จะขายเป็นปกติ
20. ระหว่างขายสินค้าประเภทอาหาร ผู้ขายและผู้ช่วยขายของต้องปฏิบัติตามหลักสุขอนามัยส่วนบุคคล			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 24 (3) หน้า 14 • แต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน ใส่ผ้ากันเปื้อน ไม่ไอหรือจามรดอาหาร ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารที่พร้อมรับประทานโดยตรง ล้างมือให้สะอาดก่อนหยิบหรือจับอาหาร ไม่สูบบุหรี่หรือดื่มสุรา

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☑	ไม่ผ่าน ☒	
21. ผู้ขายและผู้ช่วยขาย ของประเภทอาหารต้องผ่าน การอบรมความรู้ด้านสุขาภิบาล อาหาร			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 22 (6) หน้า 13 • ระดับพื้นฐาน ต้องผ่านการ อบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของ จำนวนแผง • ระดับดี ต้องผ่านการอบรม ร้อยละ 50-80 ของจำนวนแผง • ระดับดีมาก ต้องผ่านการอบรม มากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไปของ จำนวนแผง
22. อาหารสดเฉพาะเนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ และ อาหารทะเล เก็บรักษาใน อุณหภูมิที่เหมาะสม			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 25 (2) หน้า 14 • ต้องเก็บรักษาในอุณหภูมิ ไม่เกิน 5 องศาเซลเซียส ในตู้เย็นหรือแช่ น้ำแข็งตลอดระยะเวลาการเก็บ
23. อาหารปรุงสำเร็จต้องมีการ ปกปิดอาหาร			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 25 (3) หน้า 14 • อาหารประเภทปรุงสำเร็จ หมายถึง ถึง อาหารที่ได้ผ่านการทำ ประกอบหรือปรุงสำเร็จพร้อมที่จะ

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซึ่ ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
			รับประทานได้ รวมทั้งของหวาน และเครื่องดื่มชนิดต่างๆ • การปกปิดอาหารเพื่อป้องกันการ ปนเปื้อน
24. ในกรณีที่มีการปรุงประกอบอาหาร ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร			กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 25 (4) หน้า 14 • หลักสุขาภิบาลอาหาร หมายถึง การจัดการและควบคุมอาหารให้สะอาด ปลอดภัย ทำได้โดยการควบคุมปัจจัยที่สำคัญ ที่เป็นสาเหตุทำให้อาหารสกปรก ได้แก่ บุคคล อาหาร ภาชนะอุปกรณ์ สถานที่ปรุง ประกอบ และจำหน่ายอาหาร สัตว์และแมลงนำโรค • ในกรณีที่เป็นแผงจำหน่ายอาหาร ซึ่งมีการทำ ประกอบ และปรุงอาหาร ต้องจัดสถานที่ไว้เป็นสัดส่วน

แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดนัดน้ำซื่อ ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) ระดับดีมาก (*****)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	ผลการประเมิน		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
25. เครื่องมือ เครื่องใช้ และ ภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้ ต้อง สะอาดและปลอดภัย มีการล้าง ทำความสะอาดและจัดเก็บที่ ถูกต้อง			กฎกระทรวงว่าด้วยสัญลักษณ์ของ ตลาด พ.ศ.2551 หมวดที่ 3 ข้อ 25 (5) หน้า 14 • ภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เขียง จาน ชาม ช้อนและส้อม ตะเกียบ และแก้วน้ำ ต้องสะอาดและ ปลอดภัย
ด้านความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety)			หมายเหตุ
ชนิดสารปนเปื้อน	การรับรอง ผลการตรวจ		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☒	
1.สารฟอร์มาลิน (น้ำยาดองศพ)			• แผงจำหน่ายอาหารสด ได้รับ การตรวจสอบสารปนเปื้อน ร้อยละ 30 และต้องไม่พบสารปนเปื้อน • ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการ ตรวจสอบสารปนเปื้อน อย่างต่อ เนื่องจากหน่วยงานราชการหรือ ภาคเอกชนที่ได้รับการรับรอง มาตรฐาน
2.สารกันรา(ซาลิซิลิก)			
3.สารบอแรกซ์			
4.สารฟอกขาว			
5.น้ำมันทอดซ้ำ			• แผงจำหน่ายอาหารทอด ได้รับ การตรวจสอบน้ำมันทอดซ้ำ ร้อยละ 30 และต้องพบไม่เกินร้อยละ 10

ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection)			หมายเหตุ
รายละเอียดที่ต้องประเมิน	การรับรองผลการตรวจ		
	ผ่าน ☒	ไม่ผ่าน ☐	
1. จัดให้มีทะเบียนผู้ขายของในตลาด			• รายละเอียดทะเบียนประกอบด้วย - ชื่อ-นามสกุล-อายุ(ผู้ขายของ/ผู้ช่วยขายของ) - ที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้สะดวก - ประเภทสินค้าที่จำหน่าย

ที่ปรึกษา

นายแพทย์เจษฎา โชคดำรงสุข
นางสาวสิริวรรณ จันทนจุลกะ

อธิบดีกรมอนามัย
ผู้อำนวยการกองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

คณะผู้จัดทำ

นางสุกานดา พัดพาดี
นางสาวปิยมาภรณ์ ดวงมนตรี
นางสาวลัดดา อุดมผล
นางสาววาสนา ลุนสำโรง

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

ประสานงาน

นางสาวลัดดา พิมจั่น

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

พิสูจน์อักษร

นางสาวละมัย ไชยงาม
นายณัฐพล ศิริกล้า

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
88/22 ม.4 ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

[illegible]

[illegible]

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

88/22 ม.4 ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทร 0-2590-4190 โทรสาร 0-2590-4356

website : <http://hia.anamai.moph.go.th>